nicari tam veteris ꝙ̃ noui teſtamēti certis
terminis ſuis cōtineri. eaqꝫ poſterioribus
oībus epoꝝ lr̃is ita ꝑponi. vt de illa oīno
dubitari ⁊ diſceptari non poſſit vtrū verū
vel vtrū rectū ſit quicqd in ea ſcriptū cōſti
terit eſſe. Epoꝝ aūt lr̃as q̄ poſt cōfirmatū
canonē. vel ſcripte ſūt vel ſcribūt̃ ⁊ ꝑ ſermo
nē forte ſapiētiorē cuiuſlibet in ea re ꝑitio-
ris ⁊ ꝑ aliorū epoꝝ grauiorē auctēm. do-
ctiorēqꝫ prudentiā ⁊ ꝑ cōcilia licere repħen
di ſi qd in eis forte a veritate deuiatū eſt.

Nota deſcriptōes L

aliqs q̄ ſequunt̃ ex p̄miſſis. ¶ Veritas ca
tholica p̄t deſcribi. ꝙ ē veritas habita ꝑ di-
uinā reuelationē immediate vel mediate.
explicite in ꝓpria forma verboꝝ. vel impli
cite in bona ⁊ certa cōſequētia. ¶ Fides ꝓ
habitu infuſo deſcribit̃ ꝙ eſt habitus ſuꝑ
nāliter infuſus inclinās ad credēdū catho
licis veritatibus ¶ Fides ꝓ actu deſcribit̃
ꝙ ē aſſenſus ver⁹ ⁊ certus catholice verita
tis ex infuſa fide ꝓ ueniēs. ¶ Fides ꝓ ha-
bitu acqſito ſic deſcribit̃ cōformiter ad de-
ſcriptōes q̄s dat ph̄s de ſciā arte ⁊ ſapiā. ꝙ
eſt habitus verus ⁊ certus ꝑ auditū verbi
xp̄i acqſitus ſicut dicit apl̄s ꝙ fides eſt ex
auditu. ⁊ auditus ꝑ verbū xp̄i. Et Aug⁹.
dicit ꝙ ꝑ ſcripturā ſacrā fides ſaluberrima
gignit̃. Dicit̃ verus. ad dr̃iam erroꝝ. Cer
tus ad dr̃iam opinionū. Acqſitus ꝑ audi
tū verbi xp̄i. ad dr̃iam ſcie. artis. ſapie ⁊ in
tellectus. ¶ Fides ꝓ obiectu. qn̄qꝫ dr̃ ipſa
ꝓpoſitio credita. vel aggregatio multoꝝ
credibiliū ſeu veritatū catholicarū vt hic.
Hec ē fides catholica ⁊c̃. Qn̄qꝫ dr̃ ipſa res
ſignificata ꝑ ꝓpoſitionē creditā ſeu catholi
cam. Et ita nulla res eſt quin poſſit cadere
ſub fide. Qn̄qꝫ dr̃ ipa rō credēdi. ⁊ hec vna
eſt oīm credibiliū. ſ. auctas prime veritatꝭ
reuelātis q̄ nūc videt̃ in enigmate. Et ſub
hac rōne dr̃ fides argumentū nō apparen-
tiū. ſecus erit dum videbimus facie ad fa-
ciem. ¶ Veritas imꝑtinēs ad fidē eſt que
nec ſequit̃ nec repugnat ꝯd cathalicas ve-
ritates. ¶ Veritas ſapiēs ad fidē ē veritas
cōtinens aliqd vel aliqua q̄ ſunt ꝓprie de fi
de. cū aliquo vel aliquibus adiunctis q̄ nō
ꝑtinēt ad fidē ſeu catholicā veritatē. Et op
poſita falſitas dr̃ ſapiens hereſim. ſi id qd
adiunctū eſt ſit tale qd nō poſſit vel debeat
rōnabilit̃ negari ꝙuis nō ſit de fide. Finit

Determinatio in cō

cilio Conſtantieñ. ¶ Eccleſia vel genera-
le cōciliū dū dictat aliq̄ regitiua eccleſiā cō
cernētia. Papa nō eſt ſic ſupra iura poſiti-
ua ꝙ poſſit ſic ꝓ libito diſponere diſſolue
re: talia dictata ꝑ eccleſiā. eo mō ⁊ intentōe
qbus dictata concluſaqꝫ ſunt. ¶ Eccleſia
vel generale cōciliū ꝙuis nō poſſit tollere
plenitudinē ptãtis papalis. a xp̄o ſupnāli-
ter ⁊ miſericorditer collate. pōt tn̄ vſum ei⁹
limitare ſub certis regulis ac legib⁹ in edi-
ficationē eccleſie. Et in hoc eſt totius eccle
ſiaſtice reformatōis ſtabile fundamentū.

Incipit tractat⁹ ma-

giſtri Iohānis de Gerſon. de ꝓteſta- M
tōne circa materiā fidei contra hereſes
diuerſas.

Prologus

PRoteſtatio/ſeu reuocatio gene
ralis aut conditionalis/qꝛ q̄rit̃
nonunꝙ̃ aſſumi tanꝙ̃ velamē
iniqtatis/et ad excuſandas ex-
cuſatōes in peccatis/ꝑſertim ab hereticis:
ꝓpoſuimus declarare ſub aliquibus cōſi-
deratōibus. qd ꝓteſtatio generalis. qd cō-
ditionalis reuocatio iuuant vel importāt
maxime dū in hoc ſacro Conſtañ. cōcilio
ſentimus ꝙ hereſes vt cancer ſerpūt. ⁊ ſub
hmōi ꝓteſtatōibus deliteſcere querūt/iū-
ctis ꝓtelatōibus q̄ ſub terminis iuris po-
ſitiui velut in cauſis ꝓphanis ſedulo ꝓcu
rant̃. vt nō ꝓtinus in lucē ꝓdeat veritatis
catholice ſpēs atqꝫ decus. Finit ꝓemiū.

Conſideratio I

PRoteſtatio circa materiaꝫ fidei/
de qua ſola nunc intēdimus/eſt
quedā ꝓfeſſio ſeu cōfeſſio facta
exterius. ad oñdendū quid de fi
de ꝓteſtās ſentiat interius. iuxta illud apl̄i
ad Rom. x. Corde credit̃ ad iuſticiam. ore
aūt cōfeſſio fit ad ſalutē: Et ſic ad ſalutē vt
dixerit xp̄s Luc. ix. Qui me erubuerit ⁊ ſer
mones meos. ⁊ filius hoīs hunc erubeſcet
corā angelis dei. Quo ꝯtra Matheo teſte

dicebat Math. x. Qui me cōfeſſus fuerit
corā hoīb⁹ ꝯfitebor ⁊ ego eū corā pr̄e meo.
Ex q̇bus elicit̄ ꝙ ſicut credere cadit ſub p̄-
cepto. ſic cadit fidē exteri⁹ ꝯfiteri. ſꝑ q̇dē. ſ3
nō ad ſꝑ. cū ſit affirmatiuū p̄ceptū. Obli-
gat aūt ſemꝑ ⁊ ad ſꝑ/ dū ex omiſſione cōfeſ-
ſionis libera/ diſpēdiū fidei/ vel ſalutis de-
trimētū ꝓbabilit̄ īmineret. vt corā tyrānis
corā hereticis. corā iudicib⁹. corā ppl̄is. fi-
des ē diuerſimode palā ꝯfitēda. defenden
da. teſtifiāda. ⁊ ex officio p̄dicāda. Notet̄
Aug⁹. ſuꝑ illud apl̄i. oꝑtet hereſes eē. j. ad
Cor. ij. Et recitat̄. xxiiij. q. vlt. c. finali. Fa
ciūt ꝓ hoc dicta ſcripture Ioh. x. ij. Petri
iij. Malach. ij. Ezech. iij. ⁊. xxxiij. ⁊ alibi ſi
ne numero.

Conſideratio 2

PRoteſtatio gn̄alis vel ſpālis de ip-
ſa fide nō infert ꝙ ꝓteſtans errauе
rit/ ſil̄r nec reuocatio cōditionalis.
Hoc ē itaq3 ꝑſpicuū. qm̄ hō q̄tūcūq3 fide
lis dicere p̄t. ꝓteſtor ꝙ nihil intēdo dicere
nec puto dixiſſe ꝯ̄ fidē. ⁊ ſi oppoſitū ꝯtinge
ret vel ꝯtigiſſet. illud ex nūc reuoco/ vel re-
tracto. Sic īueniūt̄ doctores catholici qn̄
q3 dixiſſe. imo ⁊ q̄tidianus mos apud exer
citātes ſe ī actib⁹ theologie ſcholaſticis ſic
ſe h3/ in q̇bus freq̄nter nullus ē aut fuit de
errore notat⁹ q̇ ſic ꝓteſtat̄ aut reuocat. Ni
hilomin⁹ aduertēdū ē ꝙ refert ꝓteſtari vel
ꝯditional̄r reuocare/ circa ea q̄ clariſſime ⁊
explicite ſūt de fide. ſicut ꝙ deus ē oīps. ꝙ
ꝓxim⁹ ē diligēdus. Alit̄ v̊o circa ea q̄ diſ-
putabilitatē vel difficultatē hn̄t aliquā. In
p̄mo ſiq̇dē caſu fas ē dicē cū apl̄o ad Gal.
ij. Si q̇s vobis aliud euangelizauerit etiā
angelus ď celo anathema ſit. Quo circa ve
niūt irridēdi qn̄q3/ Imo ⁊ corripiēdi nōnul
li q̇ ꝯcluſiones theologicas poſituri/ dicūt
Proteſtor ꝙ nihil volo vel intēdo aſſerere
ſ3 tm̄ diſputatiue loq̇. Deinde ponūt tale3
aliquā ꝯcluſionē. Deus ē oīps. ďs ē trin⁹ et
vnus. q̄ ſi vic3 ꝯcluſiones tales nō ī certiſſi
ma credulitate. ſ3 ſb̄ ꝓbabilitate tradi poſ-
ſunt. deniq3 ſic ē iudicādū de oīb⁹ ad q̄ ꝓfi-
tens fidē ſua3/ obligat̄ explicite credere/ vel
ex officio vel ex eruditōe/ vl̄ ex diuina reue
latōe vel ex aliq̄ tali mō. Alioq̇n ſicut du-
bius ī fide infidelis ē. ſic ⁊ dubie ꝓfitēs cer

tam fidē. Neq3 tn̄ negandū eſt quin ꝓte-
ſtatō ſeu ſubmiſſio reuerētialis/ fieri poſſit
ſicut egit apl̄s ꝯferēdo euāgeliū ſuu3. de q̄
ꝑ reuelationē certus erat cum petro ⁊ alijs
apl̄is. q̇bus tn̄ oppoſitu3 ſi fieri potuiſſet/
dicentibus nequaq̄ credidiſſet.

Conſideratio 3

PRoteſtatio generalis ď fide ſtat cū
errore ꝑticulari circa eā. ⁊ ſil̄r ꝯditi
onalis reuocatio. Vidim⁹ hoc ⁊ vi
dem⁹ in ipſis hereticis q̇ errāt vic3 ꝑtinaci
ter ꝯ̄ fidē circa ea q̄ tenēt̄ explicita fide tene-
re/ exteri⁹ ꝓfiteri. q̄ꝛ nihilominus vox iſta
eſt/ ꝓteſtor ꝙ eē volo bonus catholicus. ⁊
ſi ſcirē aliq̇d eſſe ꝯ̄ fidē. illud ſtatim vellē re
uocare. ſic Arrius ſic ſabellius. ſic heretici
nr̄i tp̄is plerūq3 dixerunt q̊s tn̄ dānatio iu
dicialis interemit vel ꝑdidit. Datur ad cō-
ſiderationē hanc rō talis. qꝛ ſtat ꝙ aliquis
credat aliq̇d in generali. vt ꝙ fides catholi
ca vera ē/ ⁊ ꝓ hac mori vellet. q̇ nihilomin⁹
in ſpāli credit de aliq̄ veritate catholica ꝙ
nō ſit ď fide/ errās ꝑtinaciter circa illā. Sic
dicit Ariſt. ꝙ ꝯtingit aliq̇d ſcire in genera-
li/ ⁊ illud vel neſcire. vel de illo dubitare in
ꝑticulari. Exemplu3 ē de iſta. Oīs mula ē
ſterilis. hoc aīal nō eſt ſterile demonſtrata
mula quā aliq̇s putat eē p̄gnantē ob turgi
dum ventrē. ⁊ neſcit vel nō aduertit eā eſſe
mulā. ⁊ ita ſicut in hoc caſu iſte neſcienter
errat. ſic ⁊ alij de quibus loquimur dicunt̄
neſciēter heretici ꝓut infra docebimus.

Conſideratio 4

PRoteſtatio generalis de fide. non
ſufficit ad purgationē errantis ꝑti
naciter. ſic nec ꝯditionalis ꝓteſta-
tio. Sequit̄ h⁰ ex p̄cedēti. Cui⁹ etiā rō tal̄
ē. qꝛ debēt errās ꝑticularit̄ et explicite circa
ea q̄ ſunt fidei q̄rere cauta ſolicitudine ve-
ritatē fidei. ⁊ obedire q̄ſite/ ac ſufficiēt̄ edo-
cte. tā credēdo interius/ q̄ exteri⁹ ꝓfitendo
alioq̇n oſ̄ndit ſe nō paratū corrigi. Oſ̄ndit
q̊3 ſe non credere ſacre ſcripture catholice/
dū nō credit eis q̄ ſufficiēt̄ ꝯtineri mōſtrāt̄
in eadē ſcp̄tura/ formalit̄/ vel ī ꝯn̄tia euidē-
ti ſeu certa. qm̄ ſi nō corrigit̄ ꝑ hāc regula3
ſcp̄ture/ nihil reliquū ē ꝑ qď ad viā veritat̄
reducat̄ ſecluſo miraculo. deniq3 talis ꝓte

ſtans ſeu cõditionaliter reuocans/dũ facit vel dicit oppoſitũ ſue ꝓteſtatõis ac reuocatõis pꝫ ipm nõ inde iuſtificari. ſꝫ magis infici. cũ ſit ipſe ſibimet ꝯ̃rius. Rurſus tal' alios ꝑ hmõi ꝓteſtatões ⁊ reuocatões ab errore nõ reuocat. neqꝫ ſcãdalũ datũ tollit. neqꝫ captiuat intellectũ ſub deo ĩ obſequiũ fidei. Stat eĩ talis ꝓteſtatio cũ infidelitate cũ ſcãdalo. cũ tumore ⁊ arrogãtia. Propterea ſtatutũ inuenit̃ ĩ ſacris canonibꝰ. ꝙ errãtes dũ correcti recipiebant̃/dabãt libellũ ſue ꝯfeſſiõis abſolute de fide ⁊ abiuratõis de errore. Recte q̇dẽ ſicut ⁊ ĩ foro pn̄iali nõ ſufficit ſub cõditõe facta cõfeſſio. dũ aliqs ſcit vel ſcire dꝫ abſolute ꝙ peccauit. ſecus vbi nõ habet̃ certitudo. ſꝫ ſcrupulus aliqſ timidus/⁊ vacillãs/neſciẽs ſi hoc fecit. vel malo mõ fecit. queãdmodũ circa cogitatões carnis q̃s incõtinẽs ſenſit. trepidat/vl' ĩgrat ſi ꝯſenſit. q̊ caſu ſufficit ꝯditional' cõfeſſio ⁊ ſalua veritate doctrina Greg. Bonarũ mẽtiũ ẽ inq̇t ag̃ſcere culpã vbi culpa nõ ẽ. hoc ẽ pn̄iam q̃ſi ꝓ culpa recipe q̃ſi reus eẽt. Sꝫ opponit̃ ꝯ̃ ꝯſideratõꝫ de neſciẽter heretico. q̇ mẽtiret̃. ꝯ̃ ꝯſciam/ſi reuocaret. Rñſio plana ẽ. qꝛ tenet̃ ꝯſciam deponere. ex q̊ ſupponit̃ ꝙ ꝑtinax ẽ. ſecꝰ vbi q̇s errat nõ ĩputabilit̃. qꝛ ꝓ tũc nõ tenet̃ ꝯſciam dimittere ſꝫ bñ poſtmodũ dũ mouet̃ legitime. Facit ꝓ ꝯſideratõe calixtus ſicut habet̃ ex̃. de pe. ⁊ re. c. j. Manifeſta pctã nõ ſ̃t occulta correctõe purgãda nec ſub ꝯditõe.

Conſideratio 4

PRoteſtatio generalis ⁊ cõditional' reuocatio veracit̃ facte/ſufficiũt ad excuſationẽ aut purgationẽ/dũ ꝓteſtãs ⁊ cõditionalit̃ reuocãs errãt circa ea q̃ nõ tenent̃ explicite credere vel abſolute cõfiteri. Declarat̃ hoc ĩ illis/q̇ ꝓmptũ hñt animũ/ſtatĩ obediẽdi veritati cognite. vt ſi theologꝰ aliqs vel nõ theologus erraret circa vnã ꝓpoſitionẽ in biblia poſitã. Exẽpli grã ꝙ ſamuel vnxit ĩ regẽ ipm ſaul vel ꝙ dauid fuit paſtor ouiũ. nõ iõ diceret̃ ſtatiꝫ hereticus. qꝛ forte nũq̃ vidit vl' audiuit textũ illiꝰ ſcp̃ture. ſꝫ poſtq̃ oñdit̃ in textu ſic hñi. ꝯtinuo credit ⁊ aſſentit/⁊ ita ꝓteſtatio et cõditionalis reuocatio ſaluãt eũ/ne ꝑtinax eẽ vel fuiſſe ꝯdẽnet̃. p̃ſertim dũ de ĩgrãtia ſua põt afferre ſufficiẽs documentũ/alioq̇n forte iudicaret̃ apud hoĩes ꝑtinax fuiſſe. apud deũ vo maneret innoxius. Propterea poſitũ ẽ in ꝯſideratõe hoc aduerbiũ veracit̃ ꝑ qđ excludunt̃. q̇ nõ ex aĩo ſꝫ ficte et inaniter ꝓteſtant̃ diſſidentes in ſemetipſis corde. voce. ⁊ ope.

Conſideratio 6

PRoteſtatio generalis de fide. q̃ dicũt aliq̇ ſufficit mihi fides eccl̃e/ſufficit ꝙ ſaluer in fide parentũ/ſufficit mihi dicẽ. Credo ĩ deũ/nõ ſaluat ſꝑ hmõi ꝓteſtãtes etiaꝫ ſi nõ errãt. Deducit̃ hoc qꝛ nõ ſufficit ſola fides gñalis ⁊ ĩplicita ſed explicita req̇rit̃ apud iſtos q̇dẽ minus/apud alios ampliꝰ. ¶ Vñ ſymbolũ gñale apud oẽs capaces rõnis ẽ illud/qđ poſuit apl's ad Heb. xj. Credere eĩ oportet accedentẽ ad deũ. qꝛ eſt ⁊ inq̇rẽtibus ſe remunerator ſit. ¶ Porro apud xp̃ianos q̇bus facta ẽ aptior reuelatio de credẽdis/nõ ſufficit hꝰ ſymbolũ/ſꝫ debẽt explicite credere ſymbolum apl'orum/⁊ illud addiſcere ꝓtinꝰ vt veniunt ad annos diſcretõis. ſicut ab initio dũ baptizabant̃ adulti fiebãt p̃us cathecumini ꝯfitẽtes explicite fidẽ ſuã queãdmodũ ꝓ paruulis patrini nũc rñdent. Deinde ſũt mſ̃ta de fide ꝑ vniuerſos pene xp̃ianos ꝓmulgata in p̃dicatiõibꝰ in picturis/in mutuis relatõnibꝰ ſeu collatõibꝰ/in obſeruatõnibꝰ autenticis celebritatũ ſctõꝝ. ⁊ ita de reliqs. Hec aũt talia q̃ publice fiũt nõ eſt licitũ ſicut dicit canon ignorare. Nõ eĩ excuſarẽt̃ laici/ſi nõ crederẽt infernũ eẽ. ſi nõ bonos angelos ſi nõ malos. ſi nõ ſctõs ⁊ ſctãs. ſi nõ p̃ter ea decẽ p̃cepta legis/iux̃ planũ ⁊ textualẽ eoꝝ intellectũ vt qđ nõ ẽ idolatrandũ. ꝙ nõ piurãdũ. ꝙ nõ occidẽdũ. ꝙ non furandũ. ꝙ nõ mechãdũ. ⁊ ita de reliqs p̃mis imp̃ſſionibꝰ. legibꝰ. ac inſcriptõibꝰ nature/q̃s nemo capax rõnis maxĩe poſtq̃ ſibi tradite ſũt ꝑ doctrinã ꝑmittit̃ ĩgrare. P

¶ Ampliꝰ vo ſ̃t alij q̃s vltra ſimplices et cõe vulgus hoĩm/neceſſe ẽ hr̃e fidẽ explicitã de plimis/multiplici ⁊ ſpãlit̃ q̇drupli ci rõne. Primo ꝓpter officiũ paſtorale ſup alios vt paſcãt eos ĩ fide ⁊ doctrĩa ⁊ ab hereticorũ argutijs ſapiẽter defendant. Cõſtat enĩ ꝙ aliq̇ ſunt in eccleſia ad hoc obligati.

ex officio. aliqñ nō eſſet ſufficiēter inſtituta
Iſti aūt ſūt ꝑlati / iuxta ꝙ ꝓfitet̄ vtrūq; ſe
teſtm̄ ſcire / qđ ⁊ aplꝰs ſeni⁹ explicuit / dū ti
motheū ⁊ tytū chariſſimos diſcipulos in=
ſtrueret ⁊ alios Act. xx. dicēs. Attēdite vo
bis ⁊ vniuerſo gregi / in q̄ poſuit vos ſpūſ=
ſanctus epōs regere eccľiā dei ⁊c̄. ¶ Dein=
de ſcđo ſūt doctores / ī ſacris lr̄is ꝓfeſſores
q̄s ignorātia nō p̄t excuſare / qn ſciāt expli=
cite plr̄imas veritates ꝯtentas in biblia / et
alias ex eis deductas. Alioqn doctoris no
men ⁊ gradū dānabilit̄ ⁊ iexcuſabilit̄ vſur
parēt. Proinde ſūt alij de ſtatu etiā laicali /
q̄s oꝑtet multa ſcire de legib⁹ diuinis p̄ce=
ptoꝝ moraliū / dearticulatim et explicite /
ꝓpter ſuſceptū ab eis officiū. vt q2 rectores
ppl̄oꝝ. q2 iudices eoꝝ. q2 ꝯſiliarij vel aſſeſ
ſores ſūt eorundē rectoꝝ ⁊ iudiciū / in cau=
ſis varijs / criminalibus atq; ciuilibus. qđ
ſīaduertēs ſalomon petiuit a dn̄o cor do=
cile / ⁊ intelligens ad faciendū iuſticiā. ⁊ ad
faciendū iudiciū. Eſt itaq; regula ꝙ null⁹
ea q̄ ſunt officij ſui ꝑmittit̄ ignorare / q̄ re=
gula reſpicit nedū p̄latos maiores aut p̄n
cipes ſuꝑiores. ſed minores et inferiores /
in vtroq; ſtatu clericali vt ſunt curati ⁊ cō=
feſſores in foro pn̄ie. ⁊ in ſtatu laicali vt p̄=
poſiti vel baliui. Poſtremo cōſurgit q̄rto
generalis obligatio ad credulitatē aliq̄rū
explicitā. nō ex ſolo gradu hierarchico / ſed
ex alijs donis gratuitis. vt ſunt viuacitas
ingenij nāl̄is. vt iudiciū ſolers. vt vis gno
mica vel epyeikes vt ꝑticularis eruditio /
vt vehemēs applicatio ad ſcp̄turas ſacras
canonicas vel ciuiles. Hic em̄ veritatē h3
illud Grego. Tantū ab vnoq; dn̄s exigit
quantū dedit. Quo fit vt ꝑſpicua ſit ꝯſide
ratio / q̄ dicta eſt aduerſus reprobū nōnul=
loꝝ deſidiā vel taciturnitatē. q̄ dum fides
ꝯfitēda venit explicite / ſe in implicita late=
re tutos putāt. aut q̄ talentū multiplic[do
ni nāl̄is vel gratuiti. qđ multiplicandū ſu=
ſceꝑant a dn̄o ſp̄ualibus incremētis / de fo=
diunt in terrā ſuꝑuacue vel noxie curioſi=
tatis tp̄alis. ſibi blandiētes ꝙ in fide nō er
rant. quippe de ea nihil ſciūt. curāt vel in=
terrogāt. Notet̄ ꝓ ꝯſideratōe ſcūs Tho.
ſcđa ſcđe. q. ij. art. vj. Explicatio inq̄t fidei
ad inferiores hoīes. oꝑtet ꝙ veniat ꝑ ma=
iores. qđ ꝓbat auctē Dyoniſij / ꝯcludens
ꝙ oportet eos plenior̄e hr̄e noticiā de cre=
dendis ⁊ magis explicite credere.

Consideratio 7 ꝙ

Proteſtatio generalis ſeu ꝯditi=
onalis reuocatio q̄ dr̄ ab aliqui
bus ꝑtinaciter errātib⁹. Si hec
veritas mihi nota eēt / ſcis d̄s ꝙ
libēter eā corde crederē ad iuſticiā / ⁊ ore cō
fiterer ad ſalutē. nō excuſat tales apud deū
vel hoīes. Fundat̄ hoc ſuꝑ illud euāgelij.
Ecce venit hora ⁊ nūc eſt vt oīs q̄ vos int̄
ficit arbitret̄ ſe obſequiū preſtare deo. Sic
apl̄s ꝓ̄us errās in xp̄ianoꝝ ꝑſecutōe iudi
cabat de ſeipſo. Sic ad iudeos loquēs di=
cit: ⁊ nūc ſcio fratres ꝙ hec ꝑ ignorantiā fe=
ciſtis / q̄s tn̄ nō excuſabat de nece xp̄i. dum
alibi dicit. Ignorās ignorabit̄. Erat quip
pe iuris ignorātia affectata craſſa ⁊ ſupina
Sic heretici dū ſe morti tradūt ꝓ defendē
dis erroꝛib⁹ ſuis / arbitrant̄ ſe catholicos ⁊
mereri. hn̄t quippe zelū ꝓut dat aliq̄bus
teſtimoniū Paulus. ſed nō ſ̄m ſciam. q̄re
nō ſ̄m ſciam? Nimirū q2 ſcīe dei (que eſt
ſcriptura ſacra) ſuā ſophiſticā ſciam ſic pre
ponūt / ꝙ eidē nolūt eē ſubiecti. q̄uis alit̄
ſint ſibimet cōſcij / nō tn̄ in hoc iuſtificati ſūt
q2 mentit̄ iniquitas ſibi.

Consideratio 8

Proteſtatio generalis / ſeu ꝯditō
nalis reuocatio / qn̄q; ſufficiunt
excuſare ꝓteſtationē apud forū
exteri⁹ / quē nō excuſat in interio
ri foro d̄s / ⁊ ecōtra. Cōſurgit hec varietas.
qm̄ alit̄ iudicat d̄s / alit̄ hō. d̄s inſpicit cor=
da ⁊ ſcit q̄d intus agat̄. ꝯformit̄ ad ꝓteſta=
tionē ſeu reuocatōz aut difformit̄ ad eam.
Hūanū v̄o iudiciū id ſpectat qđ foris ē. ⁊
vn̄ certificari p̄t ꝑ ſigna teſtes / voces ⁊ oꝑa
Quo fit vt vere credēs interius ⁊ expliate
qn̄q; nō poſſit hoc oñdere ꝑ teſtes ⁊ ſigna
aliqn̄ aūt fit ecōtra. vt q̄ veracit̄ ē heretic⁹ ī
corde / ille hūano teſtimonio ꝑ allegationē
ignorātie vel alit̄ catholic⁹ cenſeat̄ ⁊ abſol
uat̄. Qualr̄ aūt debeat aliq̄s ꝓbare ꝙ nō
fuit ꝑtinax ꝑ allegationē ig̃rantie vel ſim=
plicitatis. hoc magis in iurib⁹ poſitiuis cau=
tū ē q̄bus int̄ cetera dr̄ ꝙ allegās ignorāti=
am ꝓbare dz illā. Tradūt ſūt q̄bus argu=

mentis teſtibus ⁊ iudicijs pn̄t ⁊ debent iu-
dices eccleſiaſtici ꝑtinaciā cōuincere pn̄tē
vel p̄teritā in errante.

Conſideratio 9

PRoteſtatio ſpālis ꝺ fide/ſicut ⁊ ab
ſoluta reuocatio de errore reqͥrunt
ad iuſtificationē illius q̄ ꝑticularē
errorē abſolute tenuit in verbis ⁊ in factis
ꝙ ſi legitime monitus facere renuit ipſe ꝑ
tinax cenſendus eſt. Oſtendit prima ps ta
li rōne. Nulla ꝓteſtatio ſeu reuocatio que
cōis eſt oībus catholicis. ſufficit ad iuſtifi-
cationē errātis in fide ꝑticulariter ⁊ explici
te dū hoc ſcit aut ſcire dz. qm̄ non eſt idē iu
diciū de catholico ⁊ errāte/ſicut nec innocē
te atq̄ȝ peccatore reſpectu cōfeſſionis ſcr̄a-
lis. Conſtat aūt ꝓteſtationē generalē cuȝ
reuocatōe ꝯditionali ab oībus catholicis
ſine mēdatio. ſine diffamatōne fieri poſſe.
Requirit igit̄ ꝓ errātibus ſpālioꝝ reuoca-
tio. Altera ps manifeſta eſt/qꝛ talis nō oñ
dit ſe q̄rere cauta ſolicitudine veritateȝ. ſed
forte quadā diſſimulatōe palliata velami-
ne reuocatōis hmōi cōditionalis q̄ ad ve-
ritatē nō eſt niſi quedā ꝓteſtatio fidei gene
ralis/⁊ nō ꝓprie reuocatio. qꝛ cōditionalis
nihil ponit. Facit ꝓ hoc qđ dictū eſt ſupe-
rius cōſideratōe. iiij. circa finē.

Conſideratio 10 R

PRoteſtatio catholica de fide/cū re-
uocatōe ꝑticulari ⁊ abſoluta de er
rore/licet iuſtificet errātē ꝙ mō nō
ſit habēdus ꝑtinax aut hereticus nō abſol
uit tm̄ qn̄ talis extiterit. Preſuppoſita no-
torietate prime partis in vtroq̄ȝ foro dei et
hoīs. qꝛ talis corrigit̄ ⁊ obedit veritati/ne
q̄ȝ tenet plus errorē quē deſerit ꝑ abſolutā
reuocationē. deducit̄ altera ps. Cōſtat ita
q̄ȝ hoc ſolo ꝓuari deū facere. ſ. p̄teritū non
fuiſſe. vt notat Hiero. ⁊ Salomon. Quiſ-
q̄s igit̄ fuerit de p̄terito ſic adherēs errori
ſuo cui⁹ oppoſitū tenebat̄ explicita fide te-
nere aliq̄ modorū p̄tacto. qđ ꝑſiſtebat in il
lo errore monit⁹ etiā legitime vel edoctus
ſeu fraternalr̄/ſeu doctoralit̄ ſeu iudicialr̄/
ꝑ ſcripturā ſacrā/ꝑ rōnē euidentē aut aliter
talis vere fuit ꝑtinax in errore. ⁊ ex ꝯſeq̄nti
nedū hereticās ſȝ hereticus. ꝓpterea ꝙ cūli
bet emendet̄ nūc pōt declarari fuiſſe talis
atȝ hereticoꝝ penis ſubijci. ſub ꝑpetua car
cerali cuſtodia/vel aliter/ſublatis ſibi qui-
buſlibet dignitatis officij vel honoris inſi-
gnib⁹. Solet tm̄ apud eccleſiā/miſcđia ſup-
exaltare iudiciū p̄ſertim hūilitate reuocan
tis errorē ſpōte palā ⁊ abſolute proſpecta.
¶ Q̄ſi dixerit ꝓteſtās hmōi/ecce paratus
fui ſemꝑ audire eccleſiā. audire determina
tionē ſedis aplice vel ſacri cōcilij/q̄liter ac-
cuſor nūc ꝺ ꝑtinacia circa doctrinā aliquā
prius ꝙ̄ fuerit hoc mō declarata. diffinita.
⁊ iudicata. Quid em̄ mihi de inferioribus
iudicibus. q̄d de doctorib⁹ ⁊ errorū diffini
torib⁹/q̄bus obedire neq̄ꝙ̄ aſtringor. vt q̄
ſubiect⁹ ei nō ſum. ſȝ p̄latus vt ipſi. doctor
vt ipſi. Sic blandit̄ ꝑtinax arrogātia ſibi/
ſic ſe fallit ⁊ alludit/tanq̄ vicȝ nihil explici
te credendū ſit niſi papa ꝓus. niſi cardina-
lis illud ſub p̄ciſa verboꝝ forma ſn̄ialit̄ dā
nauerint. Eſt itaq̄ȝ lōge alit̄ iuxta deducti
onē illoꝝ q̄ ꝓbant nullā inueniri poſſe no
uam hereſim. qꝛ quecūq̄ȝ det̄/illa ꝓus erat
ſcripture ſacre ꝯ̄ria ab ipſaq̄ȝ dānata. ſicut
mō/dicēte Aug. ſi q̄d noxiū eſt hic. ſ. in ſcri
ptura ſacra dānat̄. Fatemur nihilominus
poſſe fieri declaratōȝ nouā. tā doctrinalr̄ ꝙ̄
iudicialit̄ de aliq̄ hereſi/ꝙ ſcꝑture ſacre re
pugnās eſt. q̄ declaratio ⁊ ſi fieri habeat ꝓn
cipaliori ac ſupiori auctē generalr̄ obligan
te ꝑ ſedē aplicā ⁊ ſacrū ꝯciliū. Fit nihilomi
nus q̄tidie legitima declaratio talis/ꝑ do-
ctores ⁊ expoſitores ſacre ſcripture ac ꝑ p̄la
tos inferiores. q̄s optet explicite multa ſci
re ad inſtructionē ppl'i ſui. Hec aūt decla-
ratio ⁊ ſi nō obliget vt p̄ciſe talis ē/alienos
obligat tm̄ vt ꝯuincat̄ eē facta cōformit̄ ad
ſacrā ſcripturā/q̄ eſt añcedens q̄ cōceſſo/ſi
ꝯn̄tia negari rōnabiliter neq̄t ꝯcedēda eſt
ꝯn̄ter explicita cōcluſio/q̄ declarat̄ ⁊ infert̄
qm̄ ex veris non ſequit̄ niſi verū. Itaq̄ȝ ſi
q̄s diceret. ꝙ xp̄s nō habuit neruos. aut ꝙ
oīs puer nō baptiſatus pōt licenter occidi
aut ꝙ ꝓ bono cōi licitū eſt falſum dicere.
Talis ꝑſeuerās poſt declarationē ſufficiē-
tem ſibi factā nō excuſaret̄ a ꝑtinacia ꝙ̄tū
cunq̄ȝ clamaret. peto iudiciū eccleſie vel ſa-
cri concilij huic me ſubmitto. hanc audio.
Pōt equidē tali dici/qđ actū ē ne agas qđ
iā diffinitū eſt diffiniēdū nō expectes. diffi-

nitū inq̄ꝫ ⁊ ſi nō in eadē verborū forma. tñ
in effectu ⁊ in ſnīa. vñ f t vt aliq̄s vno tēpe
teneat̄ aliq̄d explicite credere / ad qđ prius
fides implicita ſat̄ erat ꝑm Tho ſcđa ſcđe
q. ij. vbi loq̄t̄ đ credēdis iplicite vl̄ explicite

Conſideratio II S

PRoteſtatio ſpālis de fide / vel ab
ſoluta reuocatio ſpālis de erro=
re. nō debet fieri neceſſario dum
q̄s errat neſciēter in fide. ¶ Con
ſtat itaq꜄ ꝙ nullus mētiri tenet̄. hic aūt ne
ſciēē errās ſi ſe diceret errare. mētiret̄ ſtāte
tali ꝯſcia. Talis ꝑterea penas hereticoꝝ vl̄
infamiā / etiāꝫ poſtea ꝙ̄ deꝑhendit̄ erraſſe
et abſolute reuocat nō incurrit. Patuit hꝰ
in Aug. qui multa prius neſciēter errata /
poſtmodū abſolute correxit ſub noīe retra
ctatōis / vel aliq̄ tali mō loquēdi / q̄ reuoca=
tionē denotabat / vtendo talibus verbis te
mere dictū ē minus cōſiderate dictū eſt. hꝰ
improbo hoc nō approbo. hꝰ mihi nō pla
cet. Notet̄ ad hoc idē Aug. ad vincentiū
xxiiij. q. vlti. c. ſi. et Gelaſius ibidē. q. ij. c.
negat̄. ¶ Elicit̄ ꝯſ̄iter ex iſtis đria multi=
plex inter ſcienter. ⁊ neſcienter errātes. ⁊ in
ter ſcienter ⁊ neſciēter hereticos. Et hoc q̄
ad tria que ſunt crimen / modus ⁊ pena / iu
xta qđ notet̄ dictum Aug. xxiiij. q. iij. c. di
xit apl̄s vbi ait. Qui ſnīam ſuam ꝙ̄uis fal
ſam aut ꝑuerſam / nulla ꝑtinaci animoſita
te defendunt. ꝑſertim quam non audacia
ſue ꝑſumptionis ceperunt. ſed a ſeductis
atq꜄ in errore lapſis parētibus acceperunt /
querunt aūt cauta ſolicitudine veritatem.
corrigi parati cum inuenerint nequaq̄ ſūt
inter hereticos reputandi. ¶ Unde colligi
tur ꝙ quadruplex eſt modus errādi circa
fidem. Uno mō credēdo ꝙ fides catholi=
ca ſit falſa. aut ſcriptura ſacra: ⁊ ſic errās dr̄
ſcienter hereticus / qꝛ non eſt paratus corri
gi / cum neget regulam ꝑ quam habet diri=
gi ſeu reuocari. Poteſt alio mō quis erra=
re / credendo generalr̄ ꝙ fides catholica ſit
vera. ſed eſtimāt aliquā eſſe fidē catholicā /
que in veritate nō eſt catholica / ſicut arria=
ni recipientes ſcripturā ſacram. ſed ad ſen=
ſum ꝑuerſum / qui ſectam ſuam ſolam pu
tabant eſſe catholicam / hi ſunt neſciēter he
retici. Errant aūt ꝑcedentes in vtroq꜄ mō
cōtra fidem quam explicite credere. Sunt
alij circa fidem errātes in his q̄ non tenent̄
protunc explicite credere ⁊ hoc dupliciter.
Uno modo ꝑtinaciter. qꝛ non parati ſunt
corrigi ſed ꝓpter ſuꝑbiam ſuā. aut aliter ꝑ
prium defendūt errorē. Altero mō dū pa=
rati ſunt corrigi ꝓtinus agnita veritate. qꝛ
nō ꝑtinaci animoſitate defendunt erroreꝫ.
ſed ex ſola ſimplicitate vel ignorantia ſunt
in errore. Ceterum inter hos quatuor mo
dos ꝑmi magis peccāt ꝙ̄ ſcđi. ⁊ ſcđi ꝙ̄ ter=
cij. ¶ Modus errādi ſilr̄ diuerſus eſt. qm̄
in duobus primis error inuenit̄ quem te=
nentur explicite diſcredere ⁊ diffiteri. tercij
vͦo ꝑtinaciter errāt in illo cuius oppoſitū
ꝓtunc non tenent̄ explicita fide tenere ſed
implicita. ſed qꝛ rennuūt corrigi dicunt̄ he
retici. Qualiter vͦo deꝑhendat̄ aut cogno
ſcatur talis ꝑtinacia. declarat̄ ſummatim
in alijs duodecim cōſiderationibus q̄ ad
hanc vnam reducunt̄ hic ab Aug. poſitaꝫ
ꝙ tales nō querunt cauta ſolicitudine ve=
ritatē. ſed eius declarationi reſiſtunt / omiſ
ſiue vel cōmiſſiue. varijs modis / per ſe vel
alios / verbis aut factis / iudicialiter aut ex=
traiudicialiter / terroribus aut muneribus
minis aut blādicijs / ꝓpter deprauationeꝫ
affectus cā alicuius cōmodi tꝑalis aſſeq̄n
di / vel incōmodi deuitandi. circa diuitias
delicias vel honores. ¶ Habemus in his
tripl̄r errātibus diuerſitatē in crimine et in
mō. pena ſilr̄ diuerſa eſt q̊ ad aliq̄. Nihil=
ominus tercij puniēt̄ ſicut duo ꝑmi / ſi iu=
dicialiter euocati ſe corrigere / ſi errorē abſo
lute reuocare ſi veritatē oppoſitam ꝯfiteri
noluerint: qꝛ relinq̄nt̄ curie ſeculari. aut ſi
ſe correxerint pnīe ſalutari. At vͦo q̄rti qꝛ
nō iungūt errori ſuo ꝑtinaciā nunc vel an
tea ꝙ̄uis ſint compiēdi ꝑ reuocationē erro
ris ipſi tñ neq̄ꝙ̄ ſunt penis hereticoꝝ ple=
ctēdi / nec infamia notādi. ſicut apud ſcho=
laſticos theologos in ꝑclara vniuerſitate
ꝑiſieñ. req̄nter obſeruat̄. q̊s ꝓteſtatio gnā
lis ⁊ cōditionalis reuocatio iuuit / ad hoc
ne de ꝑtinatia notarent̄ iuncta hūilitate q̄
ꝓtinus reuocāt errorē nedū ꝯditionaliter
ſed abſolute / q̄ reuocatio ſufficit mgr̄is ad
purgationē nec ab actibꝰ ſtudij legitimis
exercendis vel cōſequendis reuocātes ob=
inde repellunt̄.

Conſideratio 12

PRoteſtatio generalis/aut cōditionalis reuocatō/nō obſtat qn ſic ꝓteſtās aut reuocās dici poſſit ſuſpect⁹ de hereſi .qñq₃ leuit̄. qñq₃ vehement̄.aliqñ violenter. Patebit hec ꝯſideratō ꝑ p̄cedētes.ſi docuerim⁹ qs ē dicēd⁹ de hereſi vl' leuit̄ vl' vehemēt̄ vl' violent̄ ſuſpect⁹. Et h° al's latiori ſermone declarauim⁹/nūc ſūmatim repetat̄. ¶ Itaq₃ ſuſpitio leuis ꝓuenit ex ſignis exterioꝛib⁹ operū vel verboꝛū. ex qb⁹ cognitis accipit̄ cōiectura q̄ ꝯcludi pōt nō qdē frequent̄. ſ₃ raro ſeu ꝯtingent̄ vt in pauciorib⁹ ꝙ talia agēs vel dicēs ē heretic⁹. Itaq₃ ꝯñtia leuis eſt ⁊ topica.ſicut arguerem⁹. Petrus nō venit ad eccleſiā in ſolēnitate natiuitatis beate Marie virginis. ergo nō bñ ſentit de ea vel ſic. Petrus aſſumit nomen dei frequenter in vanū. deierās ⁊ negās eū. ergo nō bñ credit de eo. ¶ Porro vehemēs ſuſpitio ꝓuenit ex ſignis exterioꝛib⁹ operū vel v̄boꝝ ex qbus cognitis accipit̄ argumentū ꝯcludens frequēter ⁊ vt in plr̄ibus. ꝙ talia agēs vel dicens eſt hereticus vt ſi qs neget explicite palā. ⁊ publice ea q̄ debet ex officio ſcire plus q̄ alij ꝗuis poſſit in rei veritate negatio talis ex ignoꝛantia ꝓuenire. vel animi leuitate: nō ex heretica prauitate. ¶ Dicimus demū ſuſpitionē eſſe violentā q̄ ſumit̄ ex ſignis exterioꝛibus operū vel v̄boꝛum. ex qbus cognitis cōcludi ſolet efficaciter ⁊ vt ſemꝑ ꝙ talia agens vel dicēs eſt hereticus/queadmodū ſi quis p̄dicet publice ꝙ xp̄us nō fuit verus deus. ꝙ deus nō eſt diligēdus ſuꝑ oīa/ꝙ licitum eſt paſſim hoīes occidere ſicut beſtias. ꝙ iuramēta non ſunt tenenda. aut ſi patenter adoꝛet ſepulcrum machometi. vel ſi deferat habitum iudeis appꝛopriatum. nō quidem ioco faciēs hoc/ſed ſerio. Conſtat nempe ꝙ poſſibile eſt talia facientē vel agentē tenere veraciter interius fidem catholicā. ſicut de Salomone idolatrante. ⁊ de Marcellino idolis ſacrificāte/dicūt multi/ꝙ neuter eorum fuit hereticus in mente. Nihilominꝰ eccleſia de exterioꝛibus iudicās non de occultis/arguet in talibus violentā p̄ſumptionē ⁊ ſc̄m eam feret iudiciū. Exēplo Salomonis de meretricibus. iij. Reg. iij. et hoc niſi talis violēter ſuſpectus ſe legitime purgauerit. allegādo vel ignoꝛantiā vl' timoꝛē vel fictionē. vel aliquid hmōi/paratū corrigi ſe demonſtrās. ¶ Quo circa patꝫ valere plurimū circa ſuſpitōes hmōi aſſumēdas ꝓ argumētis cōſiderare cōſuetudines patriarū locoꝛū tēpoꝛū. ꝑſonarū modos ⁊ iudicia. Euenit quippe ꝙ verbū vnū dabit ſuſpitionē hereſis in vno loco vel in vna ꝑſona. qđ in alio loco vel ꝑſona nihil reputabit̄. Exemplum de negantibus ⁊ deſpiciētibus deū quotidianis verbis in certis ꝑtibus qđ in alijs ꝑtibus multis hoꝛridū iudicaret̄ ⁊ hereſi ꝓximum.

¶ Has interim conſiderationes duodecim poſuiſſe velut in tranſcurſu ſuffecerit. xxix. menſis octobꝛis anni. M. cccc. xv. in ciuitate Conſtañ. vbi ſacrū agebat̄ generale cōciliū. p̄ſtāte eo qui eſt deus bñdictus in ſecula Amen.

Finit.

Sequuntur duodecim cōſideratōes ſc̄m totidē ſigna qbus ſolet aliquis de ꝑtinatia notari vel conuinci circa materiam heretice prauitatis. premittēdo qualis ſit pertinacie diffinitio vel ratio.

Conſideratio 1

PErtinatie pꝛopꝛie ratio que errantem in fide ſeu hereticantē efficit hereticum. conſiſtit in deprauatiōe volūtatis per ſuperbiam. aut aliud officium. dum non vult errans cauta ſolicitudine querere veritatem aut dum perſpecte monſtrateq₃ rennuit aſſentire vel erroꝛem dimittere. Dicitur enī pertinax. ſc̄m Iſido. quaſi impꝛudenter tenax. qui perſiſtit in illo ſcilicet quod deberet dimittere. Ceterum pertinacie ſignum exterius multiplex inuenitur. ij Cum quis ſuſtinet excōmunicationē₃ vltro. nec poteſt ſe ſufficienter excuſare. Et hoc ſumitur ex iuris p̄ſumptione. iij Alterum citatus ꝓ leui/ſuꝑ fide etiā ſuſpitiōe iudicialiter rennuit ꝯparere/vel rñdere/ ⁊ amplius ſi ſit p̄ſumptio vehemēs aut violēta ⁊ hec ſiſt oꝛitur ꝫ iuris fictione. iiij Alterum